

Облік і оподаткування

УДК 657.1:001.102

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14786315>

**Вплив якості облікової інформації на обґрунтованість результатів
фінансового прогнозування**

Єршова Наталя Юріївна

д.е.н., професор, професорка кафедри обліку і фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичова, 2, Харків, 61000, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3544-3816>,
Scopus Author ID: 57222509335

Прийнято: 18.01.2025 | Оpubліковано: 29.01.2025

***Анотація.** Дієвість процесу прийняття рішень обумовлюється наявністю якісної інформації, її обсягом та цільовим використанням. Це дослідження передбачало зосередженість на питанні впливу якості облікової інформації на фінансове прогнозування. Метою статті є визначення значення якості облікової інформації та оцінка впливу на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. Для обґрунтування результатів дослідження використані: системний метод (при встановленні причинно-наслідкові зв'язки між компонентами інформаційного поля та моделлю управління підприємством), опитування (при визначенні значущості облікової інформації), експертного оцінювання та метод адитивної згортки (при реалізації методичного підходу до оцінки впливу облікової інформації на результати фінансового прогнозування), табличний графічний метод (для представлення результатів цього дослідження). В ході дослідження: 1) визначені цілі, реалізація яких забезпечується якістю облікової інформації з позиції двох груп респондентів; 2) продемонстровані причинно-наслідкові зв'язки між компонентами*

інформаційного поля та моделлю управління підприємством; 3) запропонований та реалізований методичний підхід до оцінки впливу якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. Результатами дослідження є такі: 1) якість облікової інформації забезпечується певними факторами, знання яких уможлиблює вирішення проблеми обґрунтованості результатів фінансового прогнозування, 2) підвищення ефективності фінансового прогнозування інформаційних систем бухгалтерського обліку потребує зосередженості на якості інформації, компетентності бухгалтерів та якості інформаційних систем, 3) необхідно використовувати можливості щодо розширення відносин між бухгалтерами та керівництвом компаній, де вони працюють.

Ключові слова: інформація з облікової системи, аналітична інформація, фінансове прогнозування, корисність рішення, якісні характеристики облікової інформації, релевантність

The impact of the quality of accounting information on the substantiality of financial forecasting results

Iershova Natalia Yuriivna

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Finance, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", 2, Kyrpichova St., Kharkiv, 61000, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3544-3816>,
Scopus Author ID: 57222509335

Abstract. The effectiveness of the decision-making process is determined by the availability of quality information, its volume and targeted use. This study focused on the issue of the usefulness of accounting information for financial forecasting. The purpose of the article is to determine the value of the quality of accounting information and assess the impact on the validity of the results of financial forecasting. To

substantiate the results of the study, the following methods were used: a system method (when establishing cause-and-effect relationships between the components of the information field and the enterprise management model), a survey (when determining the significance of accounting information), expert assessment and the additive convolution method (when implementing a methodological approach to assessing the impact of accounting information on the results of financial forecasting), a tabular graphic method (to present the results of this study). During the study: 1) goals were identified, the implementation of which is ensured by the quality of accounting information from the position of two groups of respondents; 2) cause-and-effect relationships between the components of the information field and the enterprise management model were demonstrated; 3) a methodological approach to assessing the impact of the quality of accounting information on the validity of financial forecasting results is proposed and implemented. The results of the study are as follows: 1) the quality of accounting information is ensured by certain factors, knowledge of which makes it possible to solve the problem of the validity of financial forecasting results, 2) increasing the effectiveness of financial forecasting of accounting information systems requires focusing on the quality of information, the competence of accountants and the quality of information systems, 3) it is necessary to use the opportunities to expand relations between accountants and the management of the companies where they work.

Keywords: *information from the accounting system, analytical information, financial forecasting, usefulness of the decision, qualitative characteristics of accounting information, relevance*

Постановка проблеми. Внутрішнє та зовнішнє бізнес-середовище підприємств дедалі ускладнюються і інструментом розширення горизонту фінансового прогнозування стають облікові дані. Облікові дані формують інформаційний контур управління є основою для формування аналітичної та контрольної інформації при прийнятті фінансових управлінських рішень. Від якості цієї інформації залежать точність фінансових прогнозів. Проте якість

облікової інформації забезпечується певними факторами, знання яких уможлиблює вирішення проблеми обґрунтованості результатів фінансового прогнозування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом розвитку бухгалтерського обліку вчені досліджували проблему формування облікової інформації (Л. Брілюен, Н. Вінер, Дж. Гелбрейт, М. Кастельс). Розвиток понятійного апарату теорії якості облікової інформації більш детально досліджено зарубіжними вченими (В. Бінь, Н.-М. Тран, Д.М. Тхань, А. Монтейро, Ж. Вале, Дж. Маджид, М. Суванди, Х. Хью, Н. Деві та ін.) [1-5]. Вітчизняній науковці вивчаються окремі теоретичні та практичні аспекти оцінки якості облікової інформації. Безручук С. Л. обґрунтовує напрямки, за якими має бути проведена оцінка якості облікової інформації на основі поєднання якісних та кількісних критеріїв щодо її оцінювання [6]. Загорітній М. наводить аргументи на користь CRM-системи для підвищення якості інформації управлінського обліку [7]. Лещук Г.В. обґрунтовує вплив якості облікової інформації на безперервне облікового забезпечення прийняття управлінських рішень [8]. Домбровська Н. досліджує технології, які впливають на ефективність та якість фінансової звітності, вказуючи, що такі зміни підвищують продуктивність, точність фінансової звітності та аналітику даних [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Високо оцінюючи науковий внесок вчених у вирішення проблем якості облікової інформації, потребують подальшої уваги питання планування, збереження якості облікової інформації для внутрішнього контролю, аудиту та аналізу. Адже якісні характеристики облікової інформації можна представити як міру оцінки системи бухгалтерського обліку з точки зору ефективності її функціонування, якості її дизайну та використовуваних методів обліку. Фокус цього дослідження зосереджений на розвитку підходів до оцінки впливу якості облікової інформації на ефективність результатів фінансового прогнозування на підприємствах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження якості облікової інформації та оцінка її впливу на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. Досягнення мети йде при послідовному вирішенні завдань:

- визначення цілей, реалізація яких забезпечується якістю облікової інформації,
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків між компонентами інформаційного поля та моделлю управління підприємством,
- оцінка впливу якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Облікова інформація є динамічною за суттю, бо вона формується так часто, як здійснює господарські операції економічний суб'єкт. Внаслідок її динамічності постає питання оцінки її якості. Облікова інформація є продуктом економічної діяльності суб'єкта господарювання і продуктом праці обліковців, тому її якість ми розглядатимемо з точки зору споживання (в рамках соціально-економічних концепцій якості продукту чи послуги). В рамках НДР «Аналітичні методи та інструментарій оцінки прийняття фінансових рішень суб'єктів господарювання в умовах глобальної нестабільності та підвищених ризиків» (НТУ «ХПІ») було проведено опитування щодо основних цілей, реалізацію яких забезпечують облікові дані (вибірка, $n = 70$, фокус респондентів - менеджери вищої ланки та керівники підприємства м. Харкова (без урахування масштабів, виду економічної діяльності та розміру) (рис. 1).

Результати свідчать про те, що більшість опитаних вважають головним призначенням якості облікової інформації складання якісної фінансової звітності. Погоджуємося з цим, але це не є єдиною ціллю, яку задовольняє якісна облікова інформація. Так, стратегічні фінансові рішення, на які вказали 62,8% опитаних, здатні бути більш ефективними та обґрунтованими, якщо їх розробка спиратиметься на якісну інформацію бухгалтерського обліку. Також, було

проведено опитування серед бухгалтерів. Питання, яке було для цієї групи респондентів поставлено таке: «Які фактори впливають на формування якості облікової інформації на вашу думку?» (рис. 2).

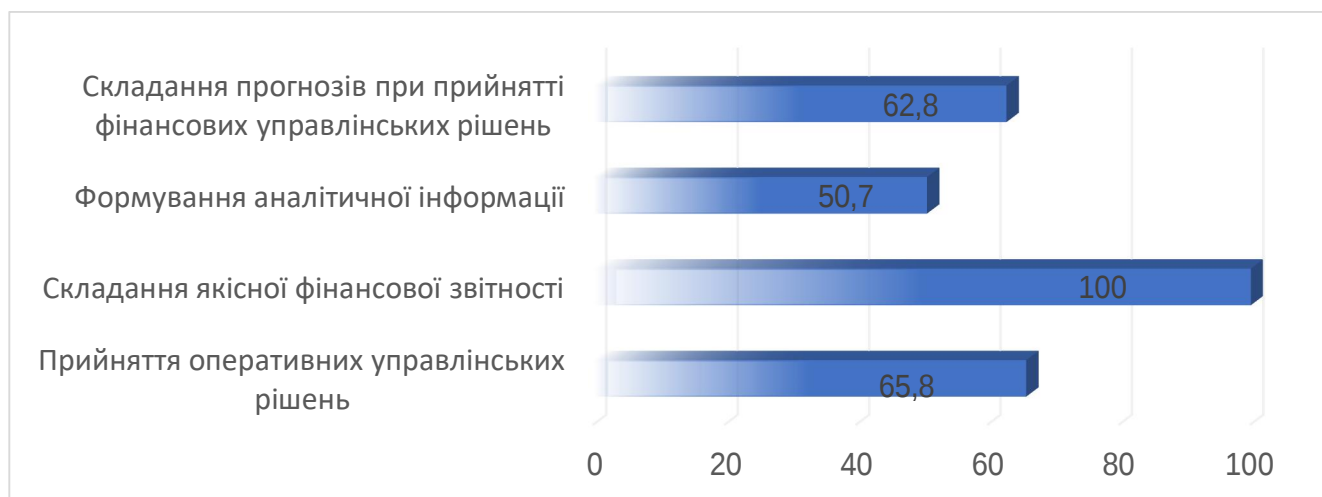

Рис. 1. Результати опитування, щодо цілей, реалізацію яких забезпечують облікові дані, %

Джерело: систематизовано автором на основі власних досліджень

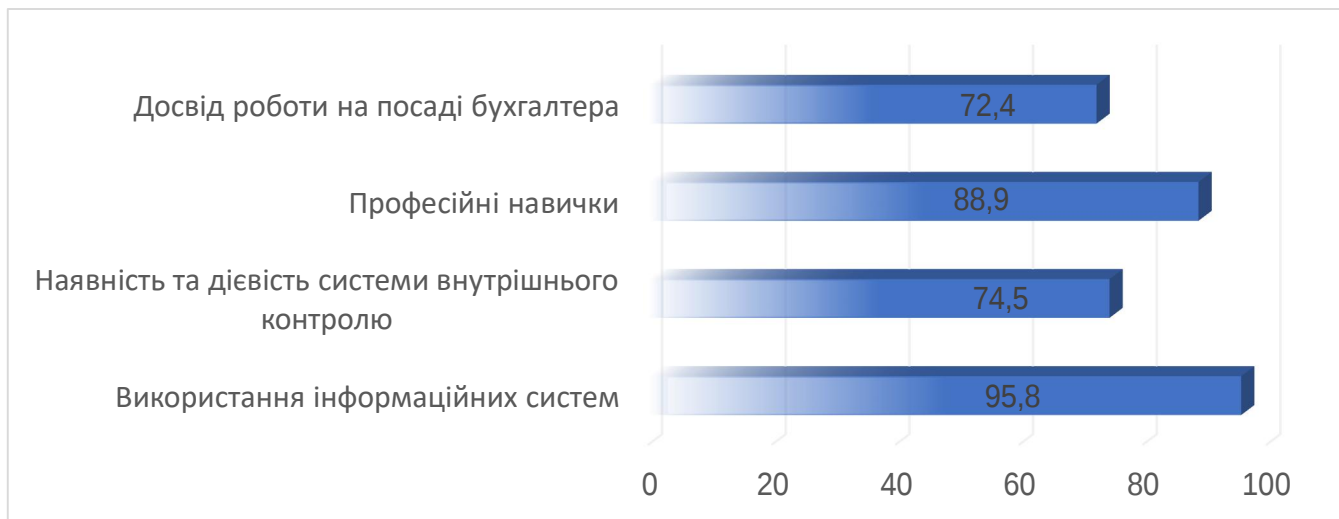

Рис. 2. Результати опитування бухгалтерів, щодо факторів впливу на формування якості облікової інформації (на їхню думку), %

Джерело: систематизовано автором на основі власних досліджень

Програмне забезпечення, звісно, сприяє якості облікової інформації, проте

досвід та професійні навички також виявилися важливими. В цьому контексті цікавим є досвід японських фірм, де «якість облікової інформації обумовлена взаємною відповідальністю суб'єктів бізнес-процесів, обміном інформацією, стандартизацією у сфері формування облікової інформації та контролем якості» [4 с. 15].

Методологія оцінювання впливу якості облікової інформації на результати фінансового прогнозування побудована за рекомендаціям FASB, де якісні характеристики облікової інформації розподілені на групи, які орієнтовані на 1) користувача, 2) рішення щодо фінансового прогнозування. На основі наукових напрацювань [10-15] респондентам був запропонований перелік характеристик, які будуть покладені в основу розрахунку інтегрального показника оцінки впливу якості інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування (рис. 3).

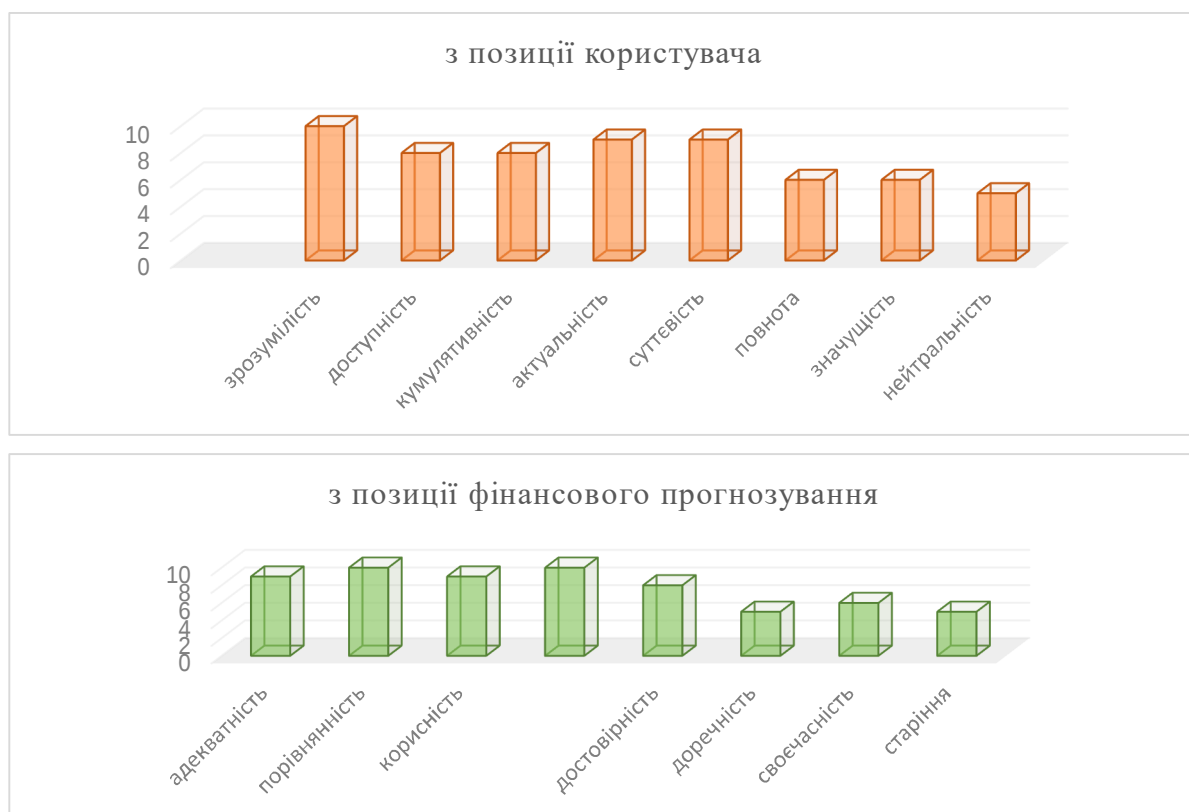

Рис. 3. Вибір респондентами якісних характеристик облікової інформації для оцінки її впливу на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування

Джерело: систематизовано автором на основі власних досліджень

Респондентам була запропонована балова шкала для оцінювання: 10 балів – максимальне значення характеристики якості облікової інформації і, відповідно, 1 бал – мінімальне. За результатами опрацювання анкет респондентів ($n=38$, якими були бухгалтери та менеджери та або керівники підприємств) для подальшого дослідження виявлені якісні характеристики облікової інформації, які цінні для оцінки її впливу на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. З позиції двох груп респондентів і двох напрямів оцінювання такими визначені:

1 Якісні характеристики облікової інформації, які орієнтовані на користувача для оцінки впливу на результати фінансового прогнозування: f_1 – зрозумілість (бухгалтерська інформація має бути зрозумілою користувачам з достатніми знаннями з бухгалтерського обліку та економіки; f_2 – доступність: на ступінь доступності облікової інформації впливає одночасно наявність облікових даних і наявність відповідних методів їх інтерпретації; f_3 – кумулятивність: характеризується накопиченням і зберіганням облікової інформації; f_4 – актуальність: ступінь відповідності теперішньому моменту, адже зазвичай це пов'язане з комерційною цінністю облікової інформації; f_5 – суттєвість: інформація вважається суттєвою, якщо її відсутність або викривлення може вплинути на економічні рішення користувачів.

2 Якісні характеристики облікової інформації, які орієнтовані на рішення для оцінки впливу на результати фінансового прогнозування: t_1 – адекватність: ступінь відповідності дійсного об'єктивного стану процесу; t_2 – порівнянність: надання інформації, яка дозволяє особам, які приймають рішення, визначити подібності, відмінності та тенденції.; t_3 – корисність: характеризує зменшення невизначеності інформації про об'єкти; t_4 – релевантність: фокус на управлінських рішеннях у бізнес-процесі та їх зв'язок з конкретними об'єктами чи бізнес-операціями; t_5 – достовірність інформації: ступінь відповідності економічним процесам.

Враховуючи досвід попередніх досліджень, на основі методу експертних

оцінок нами розрахований інтегральний показник, I , який обчислюється як добуток показників якості оцінки за групами, які орієнтовані на користувача (F) та рішення (T) і розраховується за формулою:

$$I = F \times T, \quad (1)$$

де I - загальний інтегральний показник оцінки впливу якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування;

$F = \sum f_i$ - бальна оцінка якісних характеристик облікової інформації, які орієнтовані на користувача;

$t = \sum t_i$ - бальна оцінка якісних характеристик облікової інформації, які орієнтовані на рішення.

Балова шкала оцінювання якості облікової інформації: 3 бали – достатня, 2 бали – задовільно, 1 бал – незадовільна.

На прикладі ТОВ «Альфа» розрахуємо інтегральний показник якості облікової інформації (табл. 1).

Таблиця 1.

Оцінка якості облікової інформації

Критерії	бали	Критерії	бали
f_1 – зрозумілість	3	t_1 – адекватність	2
f_2 – доступність	2	t_2 – порівнянність	3
f_3 – кумулятивність	2	t_3 – корисність	3
f_4 – актуальність	3	t_4 – релевантність	2
f_5 – суттєвість	3	t_5 – достовірність	2
Всього, $\max = 15$	13	Всього, $\max = 15$	12
відхилення	2	відхилення	3

Джерело: власна розробка автора

Класифікувати діапазон відхилень пропонуємо за шкалою Харрінгтона:

1-2 бали- мінімальний діапазон відхилення;

3-4 бали – незначний діапазон відхилення;

5-6 балів – середній діапазон відхилення;

7-8 балів – високий діапазон відхилення;

9-10 балів – граничний діапазон відхилення (табл. 2).

Таблиця 2.

Інтерпретація та дії при виявленні відхилень в оцінці якості інформації на
результати фінансового прогнозування

Діапазон відхилення	Інтерпретація відхилення	Характеристика дій фахівців
Мінімальний	ігноровані	Внаслідок мінімального діапазону відхилення доцільно ігнорувати вплив на якість фінансового прогнозування. Тобто є прийнятний рівень відхилень якості облікової інформації, що забезпечується прийнятним рівнем облікової та контрольної системи підприємства. Відхилення розглядаються до проведення фінансового прогнозування і потребують постійного моніторингу
Незначний	допустимі	Внаслідок незначного діапазону відхилення доцільно посилити внутрішній контроль за формуванням облікової інформації та провести перевірку інформації при проведенні фінансового прогнозування. Допустиме зниження якості облікової інформації може бути швидко усунене для успішного проведення фінансового прогнозування
Середній	суттєві	Внаслідок середнього діапазону відхилення може бути суттєвий вплив якості інформації на результати фінансового прогнозування. Тому доцільним є посилення внутрішнього контролю за формуванням облікової інформації, заходи навчання бухгалтерів для підвищення їх компетенцій, покращення обробки інформації для потреб фінансового прогнозування
Високий	істотні	Високе відхилення якості інформації чинить істотний вплив на результати фінансового прогнозування. Тому, відхилення мають перебувати під постійним жорстким контролем, їх рівень постійно переоцінюватися. Стратегія обробки облікової інформації має відстежуватися та знаходитися в зоні уваги фахівців
Граничний	критичні	Граничний діапазон відхилення чинить критичний вплив на результати фінансового прогнозування, є високий рівень прийняття необґрунтованого управлінського рішення. Керівництву пропонується переглянути внутрішні корпоративні стандарти та стандарти якості на предмет їх дотримання, оцінити кваліфікацію облікового персоналу та систему внутрішнього контролю, провести внутрішній аудит

Джерело: власна розробка автора

Динамічність облікової інформації обумовлює те, що питання її якості мають перебувати під постійним контролем, адже на якісні характеристики облікової інформації впливає природа даних і методи, як фахівці використовують

під час її обробки та зберігання. Наприклад, інформація про поточний рівень і структуру наявних активів корисна, коли користувачі намагаються передбачити здатність компанії використовувати сприятливі можливості та правильно реагувати на несприятливі ситуації. Цю ж інформацію доцільно використовувати при підтвердженні минулих прогнозів (можливість реорганізації, результатів запланованої діяльності). Поряд з оцінкою якості облікової інформації має бути оцінена якість облікової системи.

Висновки. Це дослідження мало кілька наукових та управлінських наслідків. По-перше, було підтверджено, що інформація має набір характеристик, спрямованих на задоволення інформаційних потреб для користувача та прийняття рішень з фінансового прогнозування. Результати підтвердили позитивний вплив ресурсів бухгалтера на якість облікової інформації. По-друге, користувачі мають зосередитися на якості облікової системи, якості інформації та їх корисності для фінансового прогнозування. Також, представлений методичний підхід до оцінки впливу якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування.

Подальші дослідження мають зосередитися на якості облікової інформації під впливом ресурсів бухгалтерів.

Список використаних джерел

1 Binh V.T.T., Tran N.-M., Thanh D.M., Pham H.-H. Firm size, business sector and quality of accounting information systems. *Evidence from Vietnam Accounting*. 2020. Vol. 6. pp. 327-334. 10.5267/j.ac.2020.2.002

2 Monteiro A. P., Vale J., Leite E., Lis M.. Linking quality of accounting information system and financial reporting to non-financial performance: The role women managers. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2024. Vol. 54. P. 125-137.

3 Majid J., Suwandi M., Bulutoding L., Wawo A. The influence of accounting information systems and internal control on the quality of financial statement with

intellectual intelligence as a moderating variable (a study on coffee shops in Makassar city). *International Journal of Management*. 2020. 7 (3). pp. 1-19.

4 Xu H. What are the most important factors for accounting information quality and their impact on ais data quality outcomes? *Journal of Data and Information Quality*. 2015. Vol. 5 (4). pp. 1-22.

5. Dewi N.F, S.M. Ferdous Azam, S.K.M. Factors influencing the information quality of local government financial statement and financial accountability. *Management Science Letters*. 2019. Vol. 9. pp. 1373-1384, 10.5267/j.msl.2019.5.013

6 Безручук С. Л. Підходи до оцінки якості облікової інформації: критична оцінка поглядів. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. №4(94). с. 49–54. URL : [https://doi.org/10.26642/ema-2020-4\(94\)-49-54](https://doi.org/10.26642/ema-2020-4(94)-49-54) (Дата звернення 05.12.2024).

7 Заворітній М. Якість управлінської звітності сформованої із використанням CRM-систем. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-130> (Дата звернення 06.12.2024).

8 Лещук Г.В. Оцінювання якості облікової інформації в системі процесно-структурованого менеджменту. *Національна економіка. Інтелект XXI*. 2020. № 1. С. 60-65 DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2020-1.10>

9 Домбровська Н. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 2. С. 239-246. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.239>

10 Iershova N. Y., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр.* – Харків : НТУ "ХПІ", 2021. № 1. С. 25-31. 2021. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56842/3/visnyk_KhPI_2021_01_EN_Iershova_Informatsiino-oblikove.pdf

11 Patel S.B.P. Effects of accounting information system on organizational profitability. *International journal of research and analytical reviews*. 2015. Vol. 2

(1). pp. 72-76.

12 Цегельник Н. І., Гайдучок Т. С. Формування облікової інформації з подальшим відображенням у формах звітності підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7879> (Дата звернення 10.12.2024).

13 Єршова Н., Грінько А. Обліково-аналітичне забезпечення прийняття фінансових рішень при управлінні платоспроможністю підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2023. №(2). С.23–30. URL : <http://es.khpi.edu.ua/article/view/282769> (Дата звернення 15.12.2024).

14 Pitenoei Y. R., Gerayli M. S., Abdollahi A. Financial reporting quality and firms' information environment: a case of Iranian firms. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*. 2021. Vol. 14 (3). pp. 541-560.

15 Suharsono R.S., Nirwanto N., Zuhroh D. Voluntary disclosure, financial reporting quality and asymmetry information. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2020. Vol. 7 (12). pp. 1185-1194.